

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. An sit cum infidelibus de Fide Disputandum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

non esse fide infallibili dignum; in quo est error, qui non solum committitur, dum verum putatur quod falsum est, aut contra, sed etiam dum certum habetur pro incerto, aut contra, juxta *Augustinum Enchiridii cap. 17.* Addit *Lugo d. 17. sect. 5. & d. 18. sect. 1. nu. 32.* posse etiam suspensionem aliquam assensus esse dubium peccaminosum, fidei destructivum: illam nimirum, quæ imperatur à voluntate formidante, hoc est, motà argumentis ad intellectum propositis contra veritatem fidei: hæc enim apparet æquivalenter dubium positivum, & assensus de incertitudine objecti; quam voluntas videtur approbare, quatenus approbat motiva formidinis, eorumque intuitu imperat suspensionem assensus, sicque statum fidelitatis excludit.

28. Quia censendum de assensu opinativo mysteriorum fidei.

Hinc colligitur cum communi Sententia non posse de objecto fidei sufficienter proposito haberi assensum, quo judicetur simpliciter tantum esse probabile, sine formali hæresi: nam etiam in tali judicio continetur error in fide, quatenus judicatur objectum non esse certum, cum tamen tãquam tale ab Ecclesia proponatur. Aliud esset, si quis judicaret illud solum esse probabile, quãtum est ex vi hujus vel illius rationis naturalistalis enim non erat circa fidem, sed solum judicat propositionem non esse certam ex vi talis rationis. Sicut qui ex probabilibus præmissis elicit assensum opinativum circa conclusionem scientificam, non errat contra scientiam, utpote qui aliunde certus de conclusione solum versatur per opinionem circa illam quatenus illam ex præmissis incertis. Secus est, si solum opinativè assentiretur conclusioni propositæ per demonstrationem. Unde articulos fide certos solemus etiam probare per rationes naturales, auctoritates humanas & alia hujusmodi media sine præjudicio fidei. Ut proinde fidei tantummodo repugnet opinio formata de objecto revelato absolute sumpto, sufficienterque proposito tamquam fide divinã credendo. Quo sensu si qui Auctores doctrinæ à nobis traditæ refragentur, non sunt audiendi. Et quidem vereor, ne multi sint, qui se tamquam Catholicos gerunt, articulos principales fidei firmiter credentes, qui tamen plures articulos fidei obligantis habeant instar opinionum. Hi sanè nisi excusentur per ignorantiam, non carent peccato, aut etiam hæresi, suppositâ pertinaciã.

29. An exponens se periculo infidelitatis, fidem perdat.

Petes VI. An amittat habitum fidei, qui culpabiliter se exponit morali periculo hæresis, eã non securã? Resp. Neg. Uti nec amittit is, qui fidem interius retinens, alios à fide avertit, etsi ambo graviter peccent contra fidem. Ratio est: quia uterque manet in eo statu, ut fidem non abiciat, sed credat omnia sibi sufficienter proposita. Ita *Lugo disp. 17. sect. 5. nu. 82.* Unde peccatum contra fidem latius patet peccato proprio dicto infidelitatis, quo fides amittitur.

QUESTIO. III.

An sit cum Infidelibus de fide disputandum?

DISPUTATIO de fide cum Infidelibus seu Hæreticis indubiè non est per se loquendo illicita, si debitis nimirum circumstantiis vestiatur. Ita Doctores cõmuniter. Expatet ex facto Christi disputantis cum Pharizæis *Joan. 8.* & alibi, Stephani cum Judæis *Act. 6. & 7.* Pauli cū Judæis & Græcis *Act. 9.* Accedunt exempla sanctorum Patrum, qui frequenter cum Hæreticis alijsve Infidelibus disputarunt, ut *Augustinus* & alii. Similiter in concilijs, etiam Generalibus usus fuit disputationum, ut patet in *Concilio Niëno, Florentino* & alijs.

30. Disputatio de fide cum hæreticis non est per se mala.

Dixi si debitis circumstantiis vestiatur: his enim deficientibus, constat disputationem non esse licitam. Condiciones porrò variæ solent postulari. Et primò quidem ex parte disputantis requiritur congrua scientia & capacitas, arbitrio Prudentis determinanda pro qualitate materiæ disputandæ & personarum cum quibus disputatur. Illud autem generaliter pro comperto habendum est, scientiam debere esse talem, quæ sufficiat ad veritatis confirmationem, & argumentorum objiciendorum solutionem perfectam cum proportione accommodata ad capacitatem audientium, sic ut nimirum præsentis solutionem capiant. Aliàs enim disputatio cederet in detrimentum fidei & periculum subversionis audientium, qui sæpe putant eum meliorem tueri causam, qui plausibilius fidem suam defendit. Unde ad ejusmodi disputationes corã populo idoneas frequenter aptior est mediocriter doctus, sed tamen solidè, qui novit sua clarè & populariter explicare, quàm alius, qui novit ea subtilius explere, sed non ita clarè.

31. Quia scientia requiritur ex parte disputantis.

Deinde ex parte disputantis requiritur, ut non sit ei disputatio lege positivã interdita; prout inhibetur laicis publice vel privè de fide Catholica disputare, sub poena excommunicationis ferendæ sententiæ c. 2. §. *Inhibemus quoque, de Hæreticis in 6.* Ubi per laicos intelliguntur, qui non gaudent privilegio clericali; & juxta Nonnullos etiam Religiosi, quos conversos seu Laicos vocant; quia hi tamen Clericorum nomine & privilegio gaudent, eos non comprehendi cenlet *Suarez, Sanchez, Gouinck,* ut citat & sequitur *Castro Palao de Infidelitate disp. 2. pu. 4. nu. 4.* Nec sunt eximendi laici docti (quidquid Nonnulli dixerint) cum enim indoctis sit ex natura rei vetitum disputare, utique lege positivã etiam ceteris id inhibetur, tum ob decentiam sacræ doctrinæ, tum præsertim

32. Laici interditi de fide disputatio.

Etiam si docti sint.

fertim, ob defectum scientiæ communiter in laicis contingentem. Ut proinde finis communis legis non cesset, etsi in particulari cesset defectus scientiæ: semper enim perseverat communiter natus subesse defectus, ob quem potest generatim prohiberi: eò magis, quòd alioquin facillè etiam alii præsumerent de sua capacitate, sicque lex redderetur inutilis, nec obviaretur malis inde natis oriri. Estque præceptum ex genere suo grave, ut indicat poena annexa, & finis, qui est bonum fidei, vitatio contentionum &c. Quamvis possit esse frequenter levitas materiæ, prudenti arbitrio dijudicanda.

Idem sub obligatione ex genere suo gravi.

33. Prohibitio limitatur ad disputationem formalem.

Nec locum habet in necessitate, aut gravi & evidenti utilitate.

34. Non viget in locis heresi infectis.

Notant præterea Coninck & alii passim, in terris, in quibus Hæretici cum Catholicis permixti vivunt, eam legem non esse receptam, vel contrario usu esse sublatam, quia passim ibi disputant laici, non contradicentibus Ecclesiæ Prælati. Immo sæpe ibi necessarium videtur, quòd laici disputent pro avertendo pusillorum scandalo; cum id, ubi dominantur Hæretici, à clericis fieri nequeat, ob persecutiones eorum. Ibi proinde res ista redacta est ad terminos juris naturæ. Solet etiam ab Episcopis in locis vicinis interdum facultas specialis nonnullis laicis in introverius versatis ad id concedi, ut non sine fructu nostro tempore factum vidimus. Immo generatim asserit Castro Palao sup. num. 7. citato Suarez, disputationem posse assumi à laico, si id agat iustus aut rogatus à clericis, eò quòd tunc horum nomine disputet, non vendicato sibi jure docendi & disputandi. Hæc tamen facultas clericorum indiscriminatim non satis colligitur ex tenore Canonis.

35. Quis requiratur ad limitandam disputationem ex parte fidei.

Secundò ex parte finis ad disputationem requiritur, ut is sit honestus, scilicet fidei defensio, & errorum confutatio, fidelium confirmatio, infidelium conversio, aut infirmorum confortatio. Illicita verò est, quando disputans intendit fines oppositos; ut incendunt Hæretici. Simili-

Herincx Sum. Theol. Pars III.

ter quando ipsa fit, non firmo animo defendendi fidem, sed dubio, in ordine ad inquirendum, an sit vera & amplectenda: talis enim ostendit se dubium in fide. Hoc tamen intelligendum est de iis, quibus fides est sufficienter proposita, ut teneantur credere & omne dubium excludere. Secus est de eo, cui nondum est sufficienter proposita fides: talis enim non solum potest cum Hæretico, sed etiam cum Catholico disputare veritatis indagandæ causâ, modò sit paratus eam suis cognitam amplecti. Immo etsi Hæretici malè faciant dubitando de fide, quam sciunt ab Ecclesia Catholica credi, positâ tamen hæc dubitatione, quando eam ob quædam argumenta non ita statim possunt expellere, bene facient (ut varij advertunt) si rationes suas dubitandi exponant viris doctis, ut ab iis instruantur, modò parati sint credere habitâ rationabili solutione. Idem dicendum est de Catholico, qui de aliquo fidei articulo sufficienter sibi proposito, interius dubitat. Ratio est: quia humanitus loquendo non est alius modus, quo possint omnino converti, & in vera fide stabiliri. Immo hoc ipso, quo dictâ intentione veritatem inquirent, desinunt esse hæretici, ut patet ex Augustino Epist. 162.

36. Quis requiratur ex parte effectus.

Tertiò ex parte effectus requiritur utilitas seu fructus in eo, quocum disputatur, aut certè in audientibus. Aliâ disputatione erit inutilis & illicita, eò magis, si timeatur damnum, quod spe fructus non compensetur. Damnum porò oriri potest, si ineatur coram rudioribus, qui nihil de hæresi ejusve fundamentis audiverunt, nec ad hæresim sollicitati sunt, aut in scrupulos missi; in quos facillè inciderent, citius capiendò objectiones, veluti ex naturalibus & plausibilibus desumptas, quam solutiones, ex supernaturalibus & magis difficilibus petendas. Eoque collinant Hæretici, ut firmos fatigent, infirmos capiunt, medios cum scrupulo limitant, ut de ipsis dixit Tertullianus l. de præscript. c. 15.

Ut autem melius dignoscatur cum quibus erroribus & qualiter sit procedendum.

Adverte nonnullos esse dubios, nonnullos frigidos, aliquos zelosos, alios denique ex pura malitia pertinaces. Cum dubiis, qui veritatis intelligendæ (quam proprio ingenio capere nequeunt) causâ cum doctioribus conferre desiderant, fraternè & ad cujusque captum accommodè tractandum est, audiendo, & quantum fieri potest clarè solvendo rationes dubitandi; unâ ingerendo, non mirum esse, quòd qui pleaque etiam naturalia non capimus, subtilia fidei nostræ mysteria, in quibus intellectus est captivandus, non penetremus. Cum frigidis (qui de vera fide ammoniti, frivolas rationes allegant, cur eam non amplectantur, aut amplecti timeant)

37. Qui procedendum cum dubiis, frigidis, zelosis in suo errore.

Q

serio

ferid & severè agendum, ostensâ frivolitate excusationum eorumdem, & ponderatâ gravitate negotii veræ fidei, unde pendet æternitas. Cum zelosis (qui non tam ex malitia, quàm ignorantia errantes, pro sectis suis valde zelantur) benevolè & modestè agendum, nec tam argumentis obruendi, Quàm exemplo Stephani pro Saulo orantis, Deo per calidas preces commendandi sunt, ut revelato fidei oculo cognoscant falsitatem suæ sectæ, quam tanto zelo defendunt.

38. Qui cum obstinatis ex mera malitia.

Cum ultimo & pessimo Infidelium genere, qui probè scientes se à communi Ecclesiæ & antiquitatis sensu recedere, tamen ex superbia & mentis obduratione obstinatè resistunt veritati, ne appareant convicti (quales sunt Hæresiarchæ, & plerique Ministri Hæreticorum) non est facile disputandum: cum enim contumaces sint & superbi, nolunt respiscere, etsi convicti, sed tantum verbis contendere, & posthabito veritatis studio suam ex disputatione gloriam captare, cordaque simplicium seducere, juxta illud Augustini lib. 13. contra Faustum cap. 12. Non enim disputare amant heretici, sed quomodo superare impudentissimâ perveraciâ, ut congregent qua non pepererunt. Unde non tam attendunt, quid pro vera fide probanda dicatur, quàm qualiter argumenta & responsiones Catholicorum possint eludere aut sublannare, aut aliqua ad plausum objicere, ut audientibus appareant triumphasse. Si tamen ob aliorum in fide firmamentorum utilitatem cum iis agendum sit, coercendi sunt intra limites certæ materiæ, & ad responsiones in forma debita, ut sic arctius possint constringi & palam confundi: alias enim ab una materia transiliunt ad alteram disparatam causâ effugii. Incumbit etiam Hæreticis onus Actorum: cum Catholicis veteri prioribus possessoribus solum incumbere queat onus defensionis, nisi gratis onus Actorum assumant. Præterea congruè incipit disputatio à Judice controversiarum, distincto à Scriptura & spiritu privato: Qualem negantes nullam controversiam ex aliqua Scriptura poterunt clarè decidere vel probare; veluti ad quod non sufficit, adferri loca aliqua apparentia. Quare urgendi sunt, ut ostendant (quod numquam ostendere poterunt) talem esse locorum Scripturæ sensum.

Postrema conditio licite disputationis.

Ultima denique licitæ disputationis conditio est, ut à contentione, convitiis & jactantiis abtineatur, & pondere auctoritatis, non verborum aculeis procedatur.

QUESTIO IV.

An, vel Qualiter possint Infideles cogi ad fidem Christianam suscipiendam?

SUPPONENDUM in primis omnes valde baptizatos, etiam in infantia aut per metum, si falsam fidem proficiscatur, posse pœnis etiam corporalibus, ad Catholicam fidem profitendam compelli. Dico ad profitendam fidem; non autem ad ipsam fidem: quia cum homines de internis actibus judicare nequeant, etiam ad eos non possunt compelli. Probatur suppositio in primis auctoritate omnium Catholicorum, & antiquissimâ consuetudine Ecclesiæ, quæ tam jure Ecclesiastico quàm civili gravissimas semper in Hæreticos pœnas statuit. De baptizatis in infantia, etsi nunquam actu proprio fidem Catholicam sint professi, habetur specialiter definitio Tridentini sess. 7. can. 14. De iis autem, qui metu ad acti baptismum susceperunt, sic in speciali decernunt Canones. Vide c. Contra Christianos, de Hæreticis in 6. c. Majores de Bapt. Et c. de Judæis dist. 45. Ex quo à fortiori etiam patet, compelli posse eos, qui aliquando Catholicam fidem professi, & contra metum baptizati, ab ea defecerunt.

39. Baptizati, etsi in infantia aut per metum, possunt ad professionem vere fidei compelli.

Supponitur deinde à Doctoribus communiter, Infideles non baptizatos, nec fidelibus Principibus subjectos, non posse vi vel armis compelli ad fidem suscipiendam, aut ejus prædicationem audiendam: nec ideo præcisè, quia illa recusant, facere rebus suis privari posse. Ratio est: quia nec Ecclesia, nec Principes Christiani habent in eos jurisdictionem, sine qua illa compulsio licitè fieri nequit; cum par in parem non habeat imperium, sed tantum in subditos. Quamvis Major & quidam Genesis Sepulveda Caroli V. Chronista oppositum sensisse referantur.

40. Secus est, de non baptizatis, utrum Christiano Principi subjecti.

Nihilominus possunt dici Infideles (si id aliàs Leri queat) compelli ne eos, qui eadem apud eos prædicant, aut eam suscipere volunt, injuriosè impediunt, aut eos contumeliosè & injuriis fidei causâ afficiant. Nam Matth. & Marci ult. Ecclesia accepit à Christo potestatem, jus, & mandatum prædicandi Evangelium omnibus Gentibus. Unde dum sic impeditur à potestatis, juris & mandati illius executione, fit ei injuria, quam vi potest repellere. Similiter qui vi, contumeliosè, bonorum direptione, & similibus modis impediuntur, ne liberè Prædicatores fidei audiant, ipsamve fidem suscipiant, patiuntur innocenter gravem injuriam: poterit igitur Ecclesia defensionem talium suscipere, & auxilio Principum Christianorum injuriam illis illatam propulsare, ipsis saltem expressè vel

41. Possunt hi cogi ne injuriosè prædicatores fidei trahant.

Aut impediuntur volentes audire.